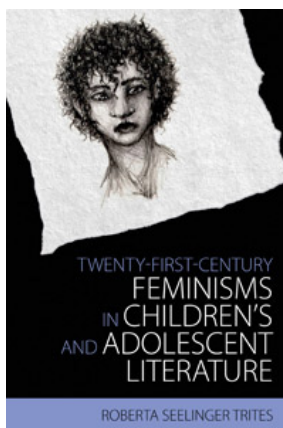

Review/Recension

**ROBERTA SEELINGER TRITES
TWENTY-FIRST-
CENTURY FEMINISMS
IN CHILDREN'S
AND ADOLESCENT
LITERATURE**

Jackson: University Press of Mississippi,
2018 (215 s.)

Efter en flygkrasch blir en grupp tonårstjejer på väg till skönhetstävlingen Miss Teen Dream strandsatta på en öde ö. I denna tjejernas *Flugornas herre* eller satiriska robinsonad sätts feministiska frågor på spel: "Do you think my new feminism makes me look fat?" undrar Miss Mississippi. Ungdomsromanen heter *Beauty Queens* (2011) och är skriven av Libba Bray. Den diskuteras förtjänstfullt av genusforskare som Sara K. Day och Victoria Flanagan och får inleda Roberta Seelinger Trites senaste studie *Twenty-First-Century Feminisms in Children's and Adolescent Literature*. Valet av ungdomsroman är passande eftersom den så effektivt blottlägger brännpunkter kring kropp och kön, både diskursivt och som förkroppsligad materialitet. Trites visar nämligen med stöd i materialistisk och posthumanistisk forskning hur koordinaterna varande och blivande destabiliserar femininitet, och i *Beauty Queens* görs kön parodiskt genom att det framställs som en materiell produkt som skapats av manipulerat konsumentbegär.

Att feminismen är en av de tankeströmningar som haft störst påverkan på hur västerländsk barn- och ungdomslitteratur utformas, både förr och nu, råder det ingen tvekan om. Trites, som har varit tongivande i studiet av ungdomsromaner, internationellt och särskilt i Norden, visar i sin nya studie hur samtidsfeminismer tar sig uttryck i amerikansk ungdomslitteratur från de två senaste decennierna, både då romanerna bryter ny mark och då de hemfaller till slitna stereotyper. Hur feminism griper in i ungas liv i dag är en underliggande fråga i både den skönlitteratur som undersöks och i själva studien.

©2018 M. Österlund. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 3.0 Unported License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>), permitting all non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Citation: Barnboken - tidskrift för barnlitteraturforskning/Barnboken - Journal of Children's Literature Research, Vol. 41, 2018 <http://dx.doi.org/10.14811/clr.v41i0.308>

I *Literary Conceptualizations of Growth. Metaphors and Cognition in Adolescent Literature* (2014) granskade Trites växandet som trop i ungdomslitteraturen i ljuset av kognitiv teori, vilket fick henne att fundera i banor av materialism. Då hon sjutton år efter sin banbrytande studie *Waking Sleeping Beauty. Feminist Voices in Children's Literature* (1997) återbesöker frågeställningarna kring hur feminism formar och närvarar i ungdomsromaner är det alltså genom detta nya perspektiv. Hon skärskådar *Waking Sleeping Beauty*, som byggde på de tre nyckelbegreppen röst, val och gemenskap (voice, choice, community), men som enligt hennes nuvarande synsätt vilade för ensidigt på språkliga och diskursiva aspekter. Hennes teoretiska ingång har nämligen förskjutits till att omfatta *material feminism*, feministisk materialism, där språk, diskurs och förkroppsligande samverkar. Den stora behållningen med den nya boken är Trites brottning med detta perspektivskifte, som förankras grundligt i teori och effektivt demonstreras i litteraturanalyser. Studien kännetecknas av Trites flyhänta framställning. Hon samtalar engagerat med tidigare feministiska studier och analyserna är därför i hög grad dialogiska. Trites sammanfattar forskningsläget som att 2000-talet har varit synnerligen produktivt då det gäller feministiska studier av ungdomslitteratur.

Vad bidrar då feministisk materialism med? – det frågar sig Trites, som i enlighet med Susan Hekmans definition förstår begreppet som att det materiella beskrivs i diskursiva termer. Detta inbegriper levd kroppserfarenhet, i skönlitteraturens fall hur kroppar representeras materiellt i texter. Det materiella omfattar hos Trites förkroppsligande, ungas kroppar, men även fysiska platser. Underliggande är den ontologiska frågan om hur genus sammanstrålar med den materiella världen. Inriktningen handlar således om att omfatta komplexa kopplingar mellan förkroppsligande, diskurser, miljö, teknologi och kulturer. Syftet med studien är att undersöka på vilka sätt feministisk materialism kan utvidga förståelsen av materialitet, mognad och genus – särskilt flickskap – i ungdomsromaner.

Det inledande kapitlet "Becoming, Mattering, and 'Knowing in Being' in Feminist Novels for the Young" presenterar det teoretiska avstampet för studien, nämligen hur feministisk materialism bidrar med verktyg för att granska hur det materiella och diskurser samspekar. Trites ringar in hur genus beskrivits på olika sätt från Adrienne Rich och Mary Daly, Jacques Derrida och Michel Foucault, Judith Butler till Gilles Deleuze. De anförda teorierna får fritt spelrum då de används i analysen av ovan nämnda Libba Brays *Beauty Queens*. Särskilt Karen Barads begrepp *intra-activity*, intra-aktivitet, som inringar pågående relationella processer är bärande.

Det andra kapitlet, "Intersectionalities and Multiplicities. Race and Materiality in Literature for the Young", utgår från intersektionalitet och aetionormativitet, åldersbaserade normer, och belyser hur författare destabiliserar binariteter som vithet/icke-vithet, genus och ålder i exempelvis Jacqueline Woodsons *Brown Girl Dreaming* (2014). Alla barn är alltid intersektionella, slår Trites fast.

Ekofeminism är ingången i kapitel tre, "Ecofeminism, The Material, and Genre", där forskare som Alice Curry och Clare Bradford, ekofeminister som Greta Gaard, Donna Haraway och Karen Barad samt feministiska geografer som Linda McDowell, Robyn Longhurst och Doreen Massey står för de teoretiska utgångspunkterna. Kärnan är hur protagonister i romaner uppfattar sina kroppar som länkade till miljö, som i Angela Johnsons *Heaven* (1998). Flickan Marley har flyttat till småstaden Heaven som inte är fullt så himmelsk som sitt namn och Trites visar här hur flickkroppen förhåller sig till miljön, bland annat genom ett ständigt räknande av hur många steg hon måste ta för att nå olika destinationer i sin omgivning. Här tar således det materiella, kroppens konkreta rörelser i rummet, extrem fysisk form, vilket kan läsas genom feministisk geografi, som utmanar synen på hur genus tar plats spatialt.

I följande kapitel, "Speculative Fictions, Embodiment, and the Neoliberal Impulse", kombineras ekofeminism och materialism för att granska hur nyliberalism får spelrum i ungdomsromaner. Här gör Trites vad som numera ter sig som obligatoriska nedslag i samtidsdystopier som Suzanne Collins trilogi Hungerspelen (2008–10). Trites punkterar tropen stark flicka genom att granska figurer som den smarta supertjejen och flickfrälsaren samt belyser feminisernas legitimitet och visar hur de flätas samman i ungdomslitteraturen.

Ekofeminism och posthumanistisk teori, samt ämnena identitet, genus, etnicitet, klass, ålder och sexualitet genomsyrar studien. Studien väcker dock vissa frågor, som huruvida det är en begränsning att etnicitet alltid innebär icke-vithet, analogt med att genus i första hand tillämpas på flickskap. Trites ägnar nämligen sina analyser av etnicitet åt romaner om icke-vita och genusanalyserna exkluderar pojkar och maskulinitet. Fokuseringen på flickskap positionerar dessutom hennes bok inom fältet flickforskning, utan att detta vitala forskningsområde överhuvudtaget nämns. Trites tycks inte identifiera sig med denna breda tvärvetenskapliga inriktning, kanhända av avgränsningsskäl. Till skillnad från den allmänna feminismen, där flickan varit en blind fläck eller en språngbräda för förändring men mindre intressant i egen kraft, placerar flickforskningsstudier som Clare Bradfords och Mavis Reimers antologi *Girls, Texts, Cultures* (2015) flickan i teoribildningens nav. Här tycks Trites emellertid

hellre spela solo än skriva in sig i ett sammanhang utanför det strikt barnlitterära.

Det femte kapitlet, "Queering Romance, Sexuality, Gender Identity, and Motherhood," granskar sexualitet och materialitet utgående från queer- och sexualitetsstudier av teoretiker som Kerry Mallan, Lydia Kokkola och Kathryn Stockton och konstaterar att det är närmast ogörligt att helt frigöra sig från genusstereotypernas grepp i romaner utan att återinföra patriarkala strukturer. Dilemmat konstateras med en sidoblick på Ian Falconers bilderboksfigur Olivia (2000–12) som blottlägger att mamman, sin feministiskt fostrade dotter till trots, är obotligt fjättrad vid patriarkala strukturer.

En tanke som genomsyrar studien är den om en feministisk omsorgsetik. Den är synlig inte minst i Trites förord där hon tackar en lång rad av forskare och studenter som har inspirerat henne. Omsorgsetiken kombinerar Trites med funktionsvariationsstudier i det avslutande kapitlet, "Caring, Disability Studies, and Narrative Structures", där hon granskar hur gestalter växer genom sin omsorgsetik. I Marissa Meyers cyborgroman *Cinder* (2012) är kroppen instabil. Meyer omskriver Askunge-sagan genom sin cyborgflicka Cinder, som då hon flyr i slottstrappan lämnar efter sig sin benprottes istället för sagans sko av glas. Genom sådana hisnande skönlitterära exempel framgår tydligt hur sammantvinnade feministiskt tänkande och ungdomslitteratur är.

Trites övertygar då hon argumenterar för en kombination av feministisk materialism och diskursanalys, vilket demonstreras i modellanalyserna. Både då det gäller materialurvalet och presentationen av tongivande forskare inom respektive område hamnar dock den nordiska ungdomslitteraturen och forskningen i total skugga, vilket är ett återkommande dilemma i internationella studier då språkbarriären sällan rivs. Genom sitt breda angreppssätt blir studien emellertid i högsta grad användbar som avstamp för vidare analyser, inte minst vid läsningar av nordisk ungdomslitteratur där feminismen och genusfrågor särskilt efter millennieskiftet stått på agendan. Från en nordisk horisont bjuder boken också på en rad lockande litteraturtips, om allt från strandsatta skönhetsdrottningar i Libba Brays *Beauty Queens* till Alma-pristagaren Jacqueline Woodsons högaktuella *Brown Girl Dreaming*.

Mia Österlund
Docent i litteraturvetenskap
Åbo Akademi